

ZÁKON SEGREGÁCIU ZAKAZUJE, V ŠKOLÁCH VŠAK STÁLE PRETRVÁVA

Verejná ochrankyňa práv vo svojej správe hodnotí, ako sa na Slovensku dodržiava a chráni základné právo na vzdelanie.

(Bratislava, 9. júla) Prieskum verejnej ochrankyne práv Márie Patakyovej ukončený v máji 2018, ktorý bol zameraný na prijatie opatrení zlepšujúcich vzdelávací systém, poukazuje na pretrvávajúcu segregáciu a diskrimináciu v školách. Od roku 2014 nás za to kritizuje aj Európska komisia a ak sa stav nezlepší, hrozí nám žaloba. Školská reforma podľa ombudsmanky nepriniesla evidentnú zmenu a ukončenie segregácie, a to aj napriek tomu, že školský zákon ju vyslovene zakazuje. Dôvodom je aj fakt, že jeho porušovanie nie je nijakým spôsobom sankcionované.

Verejná ochrankyňa práv navrhovala ustanoviť inštitúciu, ktorá by vyvodzovala zodpovednosť za porušenie zákazu a zároveň ukladala sankcie. **„Zákaz všetkých foriem diskriminácie a obzvlášť segregácie v školách, bez sankčného mechanizmu, nemôžem považovať za dostatočné riešenie,“** uviedla verejná ochrankyňa práv Mária Patakyová. Sankcie za porušovanie zákazu by mohli napomôcť, aby sa v praxi dôsledne rešpektoval.

S diskrimináciou a segregáciou v školách súvisia viaceré problémy, akými sú napríklad nevhodné diagnostické praktiky, chýbajúce povinné predškolské vzdelávanie či nedostatok pedagogických asistentov.

Koho zaradiť do špeciálnej školy?

Metódy testovania a zaraďovania detí do špeciálnych škôl by mali zohľadňovať kultúrne, jazykové a sociálne bariéry, ktorým čelia práve deti z marginalizovaných rómskych komunít. V praxi to však nebýva vždy tak a dôsledkom nevhodnej diagnostiky sa tieto deti vzdelávajú zväčša na špeciálnych základných školách. Problematická však nie je len diagnostika, ale aj následná rediagnostika. Tá by sa mala vykonávať pravidelne, v zákonom stanovených lehotách.

Ministerstvo školstva sa snaží predchádzať nesprávnej praxi pri zaraďovaní detí do špeciálneho prúdu vzdelávania. V roku 2016 spustilo národný projekt Škola otvorená všetkým. Z hľadiska odstraňovania diskriminácie a segregácie v systéme vzdelávania ide o správny krok. Vďaka nemu boli vytvorené nové pracovné miesta pre pedagogických asistentov, ktorých by si inak školy nemohli dovoliť. Keďže je však projekt naplánovaný len do konca roka 2019, je otázne, či z dlhodobého hľadiska vôbec môže priniesť trvalý stav bez diskriminácie a segregácie.

S novými diagnostickými postupmi experimentuje aj pilotný projekt v Kežmarku, ktorý nehodnotí schopnosti dieťaťa, ale zameriava sa na rozpoznávanie jeho silných a slabých stránok. **„Oceňujem zmenu prístupu odborníkov k deťom zo sociálne**

znevýhodneného prostredia aj deťom rómskym. Od spustenia projektu ubehol rok, výsledky však zatiaľ nie sú známe,“ povedala verejná ochrankyňa práv.

Predškolské vzdelávanie by malo byť povinné

Na to, aby boli deti pripravené vzdelávať sa na základných školách, navrhuje verejná ochrankyňa práv zaviesť povinnú predškolskú prípravu. S opatrením ministerstvo súhlasí, do praxe by malo prísť v najlepšom prípade už v roku 2019. Efektívne však bude len vtedy, keď dôjde k podstatnému zvýšeniu počtu a kapacít materských škôl v rámci celej krajiny. **„Trvám na tom, aby sa sieť materských škôl rozšírila a aby sa vytvorili predpoklady pre rozvoj inkluzívneho vzdelávania už od toho najnižšieho stupňa vzdelávania,**“ uviedla verejná ochrankyňa práv.

V školách chýba rómsky jazyk

Vyučovanie v jazyku, ktorému deti rozumejú, je nevyhnutným predpokladom pre ich úspešné vzdelávanie. Na Slovensku sa však rómskym deťom, navštevujúcim štátne základné a stredné školy, neposkytuje vzdelávanie v rómčine. Verejná ochrankyňa práv už pritom v minulosti navrhovala zabezpečiť **vzdelávanie rómskych žiakov na prvom stupni kvalifikovanými odborníkmi v štátnom jazyku, a ak to vyžaduje ich najlepší záujem aj v ich materinskom jazyku.** So vzdelávaním rómskych detí a žiakov v ich materinskom jazyku pritom úzko súvisia aj možnosti štúdia rómskeho jazyka na vysokých školách. Snahy dvoch slovenských univerzít o zaradenie rómskeho jazyka medzi študijné programy ombudsmana považuje za vítané.

Formálne zmeny nestačia

Napriek tomu, že školský zákon diskrimináciu a segregáciu zakazuje, nedokáže odstrániť diskriminačné praktiky z bežnej školskej praxe. **„Zmenu, ktorú v najlepšom záujme detí a spoločnosti očakávam rovnako ako Európska komisia, možno dosiahnuť skutočným pretavením právnych úprav do praxe a prerodom postojov všetkých tých, ktorí sa na zmenách v školstve podieľajú,**“ uviedla verejná ochrankyňa práv. Prax bola však v posledných rokoch, tak ako potvrdili nielen prieskumy rôznych inštitúcií, ale aj podnety adresované verejnej ochrankyni práv, postavená na klasickom modeli vzdelávania na Slovensku, ktorý nepracuje s „inakosťou“, a to najmä pokiaľ ide o rómsku menšinu.